

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ στην Ε.Ε. ΣΕ ΠΕΡΙΟΔΟ ΥΦΕΣΗΣ.

**ΚΩΣΤΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ(Εκπαιδευτικός
Δ/θμιας Εκπ/σης Ν.Ιωαννίνων).
Πτυχιούχος Τ.Μ.Σ.(Διεθνείς Σχέσεις)
Πτυχιούχος Τ.Ε.Φ.Α.Α.**

Η διεθνής οικονομική σκηνή του 2009

- Πρωταγωνιστικό ρόλο είχαν οι κεντρικοί τραπεζίτες των ισχυρών οικονομιών.
- Ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας Ζαν-Κλοντ Τρισέ, σε αγαστή συνεργασία και πρωτοφανή διεθνή συντονισμό με τον Αμερικανό Μπεν Μπερνάνκι (FED), το Βρετανό ομόλογό του Μ.Κίνγκ επενέβησαν για να στηρίξουν το χρηματοπιστωτικό σύστημα, αποτρέποντας τη διάλυσή του και έτσι διευκόλυναν τη ρευστότητα με τα χαμηλότερα επιτόκια.
- Ο Τρισέ προειδοποίησε τις χώρες της Ευρωζώνης για την ανάγκη μείωσης των ελλειμμάτων και συνέστησε στις τράπεζες την ορθή διαχείριση των κερδών τους.
- Τα κράτη έσωσαν τις τράπεζες χωρίς να ζητήσουν ανταλλάγματα.
- Απαιτούν(Ε.Κ.Τ.) μείωση του ελλείμματος σε περίοδο αναιμικής μεγέθυνσης. Δεν πρόκειται για λιτότητα, αλλά για σοβαρή χειρουργική επέμβαση.
- Το παράδοξο είναι πως η εγχείρηση γίνεται με στόχο να διασωθεί το Ευρώ, σε μια χρονική στιγμή που οι ΗΠΑ και η Κίνα προσπαθούν να εδραιώσουν την ανάκαμψη υποτιμώντας το νομισμά τους.
- Πρόβλημα στην Ε.Ε. αποτελεί η αυξανόμενη απόκλιση μεταξύ Βορρά και Νότου. Έχοντας οικοδομήσει μια ενιαία κοινοτική αγορά πάνω σε ένα κοινό νόμισμα, αλλά χωρίς ενιαία δημοσιονομική πολιτική, η Ε.Ε. επέτρεψε κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες στις χώρες μέλη του Νότου ονομαστική σύγκλιση σε τιμές, επιτόκια, ρυθμούς ανάπτυξης με τις χώρες του Βορρά. Η σύγκλιση όμως αυτή δεν συνοδεύεται από ανάλογες βελτιώσεις σε παραγωγικότητα και ανταγωνιστικότητα. Ο Νότος καταναλώνει(με δανεικά) πάνω από τις δυνατότητές του την παραγωγή του Βορρά.

Τα ελλείμματα του Νότου και οι τράπεζες του Ευρωπαϊκού Βορρά

- Ο Νότος δημιούργησε δίδυμα ελλείμματα(δημόσια και εξωτερικών πληρωμών), τα οποία οι τράπεζες του Βορρά φρόντιζαν να δανειοδοτήσουν.
- Η Διεθνής χρηματοπιστωτική κρίση αναδεικνύει όγκους επισφαλών δανείων των τραπεζών και στέλνει στην ύφεση τις οικονομίες. Έτσι, ο δημόσιος δανεισμός του Ευρωπαϊκού Νότου καθίσταται επισφαλής.
- Όλα αυτά μεταφράζονται σε εξασθένηση του Ευρώ. Ωστόσο, η εξασθένηση του κοινού νομίσματος είναι καλοδεχούμενη από τις ισχυρές εξαγωγικές χώρες – μέλη, γιατί τονώνει την ανταγωνιστικότητα, τις εξαγωγές, τη βιομηχανική παραγωγή.
- Μακροπρόθεσμα, όμως, δημιουργεί σοβαρό πρόβλημα στο ρόλο που θέλει να διαδραματίσει το Ευρώ, ως εναλλακτικό διεθνές αποθεματικό νόμισμα στο πλευρό του δολαρίου, προσελκύοντας ξένα κεφάλαια(επενδύσεις, ανάπτυξη). Δημιουργείται θέμα καθολικής κρίσης αξιοπιστίας της ευρωζώνης.

Η κρίση είναι συστημική.

- Η ύφεση που ζούμε χωρίς αμφιβολία έχει αφορμές, αλλά η χρηματοπιστωτική έκρηξη που είδαμε είναι η έκφραση διαδικασιών πολύ σύνθετων που είδαμε εδώ και δεκαετίες.
- Η κρίση της αποδοτικότητας του κεφαλαίου, σχετίζεται με τη διανομή του πλούτου, που αποκλείει τις μεγάλες πλειοψηφίες του κόσμου και δεν επιτρέπει τη δημιουργία δυναμικής, ικανής να απορροφήσει την τεράστια παραγωγή την οποία έχει δημιουργήσει το ίδιο το κεφάλαιο.
- Οι αγορές δεν είναι σε θέση να αυτορρυθμιστούν.

Ο “σκιώδης” τραπεζικός τομέας

- Οι μεγάλες τράπεζες είχαν συμμετάσχει σε ένα παιχνίδι δημιουργίας και κατανομής εξαιρετικά σύνθετων χρηματοπιστωτικών προϊόντων και επίσης είχαν αποδυθεί σε ένα εμπόριο δανείων που βασίζονται στα στεγαστικά δάνεια υψηλού κινδύνου.
- Ωστόσο, οι τρεις μεγαλύτερες εταιρείες αξιολόγησης στον κόσμο βαθμολόγησαν αυτές τις αστείες αξίες ως να μην είχαν κανένα κίνδυνο.
- Το χρηματοπιστωτικό κεφάλαιο αντιπροσωπεύει το 15% του παγκόσμιου Α.Ε.Π.
- Η κατάρρευση της αγοράς στις Η.Π.Α. οδήγησε σε απώλειες πολλών δισ. Ευρώ και χρειάστηκε κρατική παρέμβαση για να αποφευχθεί η πτώχευση τραπεζών.
- Οι ζημιές των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων κοινωνικοποιήθηκαν και μεταφέρθηκαν στους ισολογισμούς των επιχειρήσεων. Αυτό περιορίζει τη δυνατότητα των τραπεζών να χορηγούν δάνεια.
- Πρόβλημα σοβαρό είναι τα υψηλά χρέη των καταναλωτών, του περιορισμού του εισοδήματος και της συρρίκνωσης της απασχόλησης.
- Περιορίζεται η προθυμία των εταιριών για ανάπτυξη της παραγωγής, για επενδύσεις και προσλήψεις εργαζομένων.
- Υπάρχει φόβος για αύξηση της τιμής του πετρελαίου, της ενέργειας και των τροφίμων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ- ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

- Η ανάγκη θέσπισης αποδοτικών μηχανισμών επένδυσης ανάγκασε το κεφάλαιο να εισαγάγει στο χρηματοπιστωτικό σύστημα μια σειρά από επιλογές που δημιούργησαν μια παρασιτική υπερτροφία.
- Οι κερδοσκοπικές μαφίες που έχουν προκαλέσει την κρίση είναι οι ωφελημένες από αυτή, μέσω της διάσωσης που κάνουν στις τράπεζες οι κυβερνήσεις του Βορρά .
- Ωστόσο, το σκεπτικό ,ο δανεισμός να στηρίζει τις παραγωγικές διαδικασίες είναι ιδιαίτερα σημαντικός αυτή τη στιγμή για να προστατεύσουμε την εργασία. Απαιτείται η δημιουργία ενός νέου παγκόσμιου οικονομικού σχήματος το οποίο θα θέτει ως προτεραιότητα την παραγωγή και την εργασία ως κεντρικό στοιχείο στην οικονομία.
- Η νέα αρχιτεκτονική για την οικονομία μπορεί να σπάσει το μονοπώλιο του δολαρίου και να συμπεριλάβει ένα νέο ρόλο του κράτους, μακριά από την αιχμαλωσία των ίδιων ολιγαρχικών κέντρων που δημιούργησαν την κρίση.

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

- Φαίνεται ότι υπάρχει σχεδιασμός η Ε.Ε. να είναι αδύναμη στο γεωπολιτικό σχεδιασμό.
- Από την άλλη πλευρά η Ε.Ε. είναι αιχμάλωτη των οικονομικών δογμάτων που έχουν χρεοκοπήσει και δημιουργεί τις συνθήκες που την κάνουν ανίσχυρη.
- Φαίνεται, επίσης, ότι η Ελληνική οικονομία, που αντιπροσωπεύει το 2,5% της Ευρωζώνης, αποδεικνύεται μεγάλη για να αφεθεί να καταρρεύσει. Ωστόσο, οι διασώσεις πραγματοποιούνται υπέρ των πιστωτών, παρά των οφειλετών και έχουν χαρακτήρα τεχνικό, ταμειακό, όχι πολιτικό.
- Τα πρόσφατα ελληνικά μέτρα δεν σκοπεύουν στην τόνωση της οικονομίας, αλλά στον εφησυχασμό των κερδοσκόπων. Έτσι, οδηγούμαστε σε όξυνση της χρόνιας παθογένειας. Η βαθιά και γρήγορη μείωση του δημοσιονομικού προβλήματος οδηγεί σε αύξηση του χρέους, λόγω της δραματικής μείωσης της ζήτησης.
- Απαιτείται κατάλληλη αντικυκλική νομισματική και δημοσιονομική πολιτική, δηλ. με φθηνό χρήμα και κρατικές επενδύσεις. Χρειάζεται χαλαρή νομισματική πολιτική σε ευρωπαϊκό επίπεδο (όπως γίνεται στο εσωτερικό της Γερμανίας με τα κρατίδιά της).

Η ΕΥΡΩΖΩΝΗ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΚΟ ΤΗΣ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Εάν κλείσουν οι πόρτες χρηματοδότησης σε μια χώρα, με την αξία των ομολόγων της να εξανεμίζονται, τότε το Ε.Ν.Τ. θα παρενέβαινε να ανταλλάξει δικούς του τίτλους με τους τίτλους αυτής της χώρας. Οι εγγυήσεις του Ε.Ν.Τ. θα μπορούσαν να καλύψουν το 60% του χρέους επί του ΑΕΠ, οπότε οι επενδυτές θα επωμίζονταν απώλειες μόνον της τάξεως του 50% στο συνολικό χρέος μιας χώρας που φτάνει το 120%.

Ωστόσο, η σημερινή κατάσταση δείχνει ότι κάποιο λάθος υπήρξε μεταξύ των ευρωπαϊκών πολιτικών. Η απώλεια ανταγωνιστικότητας των αδυνάτων χωρών εκδηλώνεται, είτε με ύφεση και ανεργία, είτε με χρέη.

Η ομοιόμορφα αυστηρή νομισματική πολιτική για διαφορετικές χώρες και διαφορετικές δομές και ανάγκες δημιουργεί αργά ή γρήγορα την ανάγκη αντιστάθμισης από τη δημοσιονομική πολιτική. Φαίνεται ότι ο φθηνός δανεισμός λειτούργησε ως κίνητρο υπερβολικού δανεισμού για χώρες σαν την Ελλάδα (υψηλό δημόσιο χρέος).

Τι μπορεί να φέρει την απαξίωση του χρέους που έχουν στα χέρια τους οι πιστωτές; (επεκτατική οικονομική πολιτική, δημοσιονομική εξυγίανση).

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΣΠΙΔΑΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΟΥΣ

- Φαίνεται πως τα υπέρογκα ελλείμματα και τα χρέη που θα αντιμετωπίσουν πολλές χώρες της Ε.Ε. μέχρι το 2020, είναι η πραγματική αιτία πίσω από την κινητοποίηση (έστω και με καθυστέρηση) των αρχηγών κρατών μελών της Ευρώπης και της Ε.Κ.Τ. για τη δημιουργία μηχανισμού στήριξης .
- Ωστόσο, από την άλλη πλευρά του ατλαντικού θεωρούν ότι τα υψηλά δημόσια ελλείμματα είναι ο κύριος λόγος που η παγκόσμια οικονομία κινδυνεύει να καταρρεύσει.

ΕΥΡΩΠΗ Κ ΚΡΙΣΗ

- Δρόμοι εμπλουτισμού της δημοκρατίας στα πλαίσια της εθνικής κοινωνίας, αλλά και εμπέδωσης δημοκρατικών στοιχείων στον υπερεθνικό χώρο.
- Η Ευρώπη έχει ανοίξει ένα χώρο ελευθερίας και ευκαιριών . Σήμερα διακυβεύεται η μοίρα της ίδιας της Ευρώπης(πολιτική σταθερότητα, ευημερία, ποιότητα Ευρωπαϊκού τρόπου ζωής).
- Μήπως είναι κρίση αξιοπιστίας; Σε δύσκολες συνθήκες "κάποια" μέλη επιδίδονται σε μια άμιλλα επίδειξης της Εθνικής κυριαρχίας τους.
- Αναμφίβολα, η σύσταση μιας κοινότητας απαιτεί ταπεραμένα που επιθυμούν να συναρμόσουν ένα ελάχιστο αμοιβαίας συμβατότητας. Όμως, αν αυτό δεν ικανοποιείται ,τότε η κοινότητα δεν είναι σε θέση να αντέξει τις πιέσεις στις οποίες θα την υποβάλλει κάποια στιγμή μια κρίσιμη κατάσταση.

Η Ε.Ε. ως αμάλγαμα

- Τα υλικά συμφέροντα (οικονομικά, στρατιωτικά) και οι θεσμικές διασυνδέσεις δεν είναι από μόνα τους καθοριστικοί παράγοντες, ως προς τη δυναμική των σχέσεων. Είναι σημαντικά μόνο, όταν οι ελίτ και η κοινή γνώμη τα θεωρούν ως τέτοια.
- Η Ε.Ε. αποτελεί "αμάλγαμα" και όχι "όλον". Συνεπώς η κρίση έβγαλε προς τα έξω το ένστικτο των ισχυρών.
- Η κρίση αναδεικνύει στην Ευρωζώνη την ακαμψία του θεσμικού οπλοστασίου και την ανεπάρκεια των πολιτικών της Ο.Ν.Ε.(μονομερής, αντιπληθωριστική πολιτική, ακόμη και σε περίοδο ύφεσης, υποβάθμιση της ευρύτερης αναπτυξιακής και κοινωνικής διάστασης, δυσκολίες διαχείρισης των ελλειμμάτων και αναχρηματοδότησης του χρέους και ακόμη, υψηλό έλλειμμα ισοζυγίου πληρωμών από τις χώρες του Νότου.
- Φαίνεται ότι απαιτείται ένας υψηλότερος κοινοτικός προϋπολογισμός για να στηρίξει ένα νέο κοινό και βιώσιμο αναπτυξιακό πρότυπο, με μαζικότερες και καινοτόμες δημόσιες επενδύσεις για την ενίσχυση της ζήτησης, της απασχόλησης, της κοινωνικής συνοχής επίδειξης μεγαλύτερης αλληλεγγύης, με καινοτόμες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις προς την κατεύθυνση της εξυγίανσης της δημόσιας διοίκησης, του τεχνολογικού εκσυγχρονισμού της παραγωγικής δομής, με στροφή στην πράσινη οικονομία και αναμόρφωση της Παιδείας και του κράτους Πρόνοιας.

Η Ε.Ε. μετά τη Συνθήκη της Λισαβόνας

- Η Συνθήκη της Λισαβόνας παραμένει ο ελάχιστος κοινός παρονομαστής, προϊόν επίπονων διπλωματικών διαπραγματεύσεων μεταξύ κυρίαρχων κρατών. Επιθυμία των λαών της Ε.Ε. να αποτελέσει την εναρκτήρια φάση μιας νέας πορείας προς την ουσιαστική πολιτική ολοκλήρωση της Ευρώπης, πάνω σε δημοκρατικές βάσεις.
- Οι περίοδοι κρίσης ή ύφεσης αποτελούν κάτι σαν φυσικό φαινόμενο σε ένα διεθνικό οικονομικό σύστημα(ανοικτό και διαδραστικό) με επάλληλες συνδέσεις πλανητικής κλίμακας.
- Είναι φανερό ότι η Ο.Ν.Ε. χωρίς την ύπαρξη ενός κεντρικού συστήματος οικονομικής και δημοσιονομικής διακυβέρνησης της Ευρωζώνης είναι ένα οικοδόμημα ημιτελές με ελαττωματικά θεμέλια και επιρρεπές σε κάθε λογής εξωγενείς επιρροές.
- Η νομισματική πλευρά είναι συγκεντρωμένη στα χέρια μιας πλήρως ανεξάρτητης κεντρικής νομισματικής αρχής, την Ε.Κ.Τ.(εκτός πολιτικής εποπτείας και δημοκρατικής λογοδοσίας).
- Η Ε.Κ.Τ. δεν λειτουργεί σε ένα θεσμικό και πολιτικό κενό. Η νομισματική πολιτική δεν μπορεί να είναι αυτοσκοπός, αλλά το μέσον της επίτευξης μιας κοινωνικά δίκαιης οικονομικής ανάπτυξης και της πλήρους απασχόλησης(κοινωνική συνοχή, αλληλεγγύη, ευημερία πολιτών, ανάπτυξη με ανθρώπινο πρόσωπο, προστασία των κοινωνικών δικαιωμάτων που θωρακίζουν την ασφάλεια, την αξιοπρέπεια και την ποιότητα ζωής των Ευρωπαίων πολιτών).
- Γιατί όχι σε μια ευνομούμενη και δικαιοκρατούμενη Ευρωπαϊκή Δημοκρατία, όπου το ECOFIN θα μπορούσε να μετατραπεί σε ένα Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών με συνολική χάραξη, εφαρμογή και εποπτεία της Ευρωπαϊκής νομισματικής, οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής.

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΕΙΡΑΜΑ της Ε.Ε. με την ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ και ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ.

- Υπάρχει ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσης της διαδικασίας οικονομικής και κυρίως πολιτικής ολοκλήρωσης και η δημιουργία δημοκρατικών θεσμών συντονισμού της οικονομικής πολιτικής και μείωσης των αναπτυξιακών και ασυμμετριών μεταξύ των χωρών-μελών, που έχει προκαλέσει η σημερινή αρχιτεκτονική της Ο.Ν.Ε.
- Διαφορετικά, αυτό που θα παρατηρούμε είναι η όξυνση των εθνικών ανταγωνισμών και η αντιπαράθεση συμφερόντων που αποδυναμώνουν την ευρωπαϊκή αλληλεγγύη σε βασικά ζητήματα πολιτικής με απρόβλεπτες συνέπειες για το μέλλον του ευρωπαϊκού οικοδομήματος.
- Η πολιτική οικονομία της Ε.Ε. βρίσκεται σε κρίση ταυτότητας.

ΤΑ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΔΕΙΧΝΟΥΝ ΤΟΝ ΕΝΟΧΟ

- Η οικονομία της ευρωζώνης τις τελευταίες δύο δεκαετίες βρίσκεται εγκλωβισμένη σε μια κατάσταση παρατεταμένης στασιμότητας, υψηλής ανεργίας και χαμηλής παραγωγικότητας της εργασίας.
- Οι οίκοι αξιολόγησης και οι αγορές ουσιαστικά επιβάλλουν τη δική τους πειθαρχία στις κυβερνήσεις καθιστώντας επιλογές δημοσιονομικής διέγερσης μη βιώσιμες

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Υπάρχει ανάγκη θέσπισης μιας γνήσιας Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κυβέρνησης, ως αναγκαίο θεσμικό πλαίσιο. Αυτό συνεπάγεται μια «συνταγματική επανίδρυση» της ίδιας της Ε.Ε.(αποτέλεσμα της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Ολοκλήρωσης).
- Η Συνταγματική Συνθήκη ορίζει τα δημοκρατικά θεμέλια της Ένωσης(αρχή της δημοκρατικής ισότητας, της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, της συμμετοχικής δημοκρατίας).
- Η αναζήτηση(πρόκληση) ενός νέου προτύπου ενοποίησης, ικανού να συνδυάζει τη διπλωματία με τη δημοκρατία, την κυριαρχία με τη συνδιάθεση, την ενότητα με τη διαφορετικότητα, το ιδιότυπο αμάλγαμα του ομόσπονδου κράτους με το διεθνή οργανισμό.
- Ωστόσο, το εναλλακτικό σύστημα διακυβέρνησης οφείλει να θέτει τους ανθρώπους πάνω από τα κέρδη, το τοπικό πάνω από το παγκόσμιο, την ενίσχυση της παγκόσμιας δημοκρατίας, της κοινωνικής δικαιοσύνης, την προστασία του περιβάλλοντος, της ρύθμισης των παγκόσμιων αγορών, ισχυρούς πολυμερείς θεσμούς, που θα δίνουν αξία στον «Πολίτη του κόσμου» με απόδοση ευθυνών και επιτακτική βελτίωση της κοινωνικής αδικίας.